

Ljubic, Nicol – Als was het liefde

Babel & Vos, 192 pagina's

Nicol Ljubic (1971) is geboren in Zagreb uit een Kroatische vader en Duitse moeder. Hij woonde in Zweden, Griekenland en Rusland alvorens terecht te komen in Duitsland, waar hij actief is als schrijver-journalist. Hij debuteerde met *Zeezwijgen*. Zijn tweede boek is getiteld *Als was het liefde* en is gebaseerd op de geschiedenis van Heinrich Pommerencke die in 1959 tot zes maal levenslang werd veroordeeld wegens vier (lust)moorden op jonge vrouwen, een aantal verkrachtingen en twee roofovervallen. Net als zijn debuut, gaat ook deze roman over het kwaad. En wat mij aan Ljubic bevalt is dat hij niet de neiging heeft alles te verklaren. Er zijn nu eenmaal vragen die niet te beantwoorden zijn en er zijn vragen die nu eenmaal nooit op niet mis te verstane wijze worden beantwoord.

En net als in zijn debuut speelt ook hier een oorlog een grote rol, zij het meer op de achtergrond dan in *Zeezwijgen*. Kinderen die vlak voor of tijdens de oorlog geboren werden kenden niet de jeugd van hen die in meer of minder zorgeloze tijden ter wereld kwamen. Dat geldt voor Heinrich Pommerencke, in het boek Friedrich P. genoemd maar het geldt evenzeer voor Gerhild, de vrouw die zich uiteindelijk over hem ontfermt en zich sterk maakt voor zijn vrijlating, iets wat nooit gebeuren overigens. En in zekere zin geldt dat ook voor de ik-figuur in het boek, de zoon van Gerhild, Benno die zich een beeld probeert te vormen van wat zijn liefdeloze moeder nu eigenlijk drijft. Het verhaal wordt gefragmenteerd verteld hetgeen aanvankelijk wat leesongemak oplevert maar dat blijkt al gauw te verdwijnen, wanneer de personen hun plaats in de geschiedenis hebben ingenomen. Ljubic kan schrijven, dat laten

zijn eerste twee boeken wel zien. Prachtig is de scene waarin Friedrich P. met Gerhild een dierentuin bezoekt en in de vlindertuin in staat blijkt een groot aantal vlinders op zijn lijf te laten neerstrijken tot een klikkende camera het beeld verstoort en Friedrich in elkaar zakt.

Sommigen lezen in dit boek vooral kritiek op de moraal van de jaren zestig, waarvan Gerhild onmiskenbaar een duidelijke exponent is. Is Benno genoemd naar de Berlijnse student Benno Ohnesorg die door een politiekogel om het leven kwam? Het staat nergens maar het ligt voor de hand dat te denken. Zoals er meer anekdotes in het boek voorkomen die zich alleen in de jaren zestig konden voordoen en nu vrijwel ondenkbaar zijn. Maar ik denk dat Ljubic meer geïnteresseerd is in het kwaad en wat dat met mensen doet. Maar het gaat hem er ook om te laten zien dat een te snel oordeel vaak niet meer dan een vooroordeel is. Wij kunnen allemaal in situaties verzeild raken waarop we ons eigen handelen niet kunnen voorspellen. Heeft Simic in *Zeezwijgen* nu wel of niet een rol gespeeld in de moord op tweeënveertig vrouwen en kinderen? Was Friedrich P. een monster of was hij behalve dader ook slachtoffer? En aan wie is het om te vergeven? Primair toch aan directe slachtoffers, zou je zeggen. Maar hoe vaak niet speelt de publieke opinie een te zware rol, al dan niet gemanipuleerd door de media? Indringend en aandoenlijk is de scene waarin Gerhild de ouders van een van de slachtoffers van Friedrich P. bezoekt. Als dit boek iets uitstraalt is het wel het menselijk onvermogen om te gaan met ingewikkelde situaties, met drama's; het onvermogen om een uitweg te vinden uit traumatische ervaringen, antwoorden te vinden die nooit gegeven zullen worden.

Prachtig boek hoor, deze tweede van Nicol Ljubic.

Enno Nuy

augustus 2013